
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte jaanuar 2020

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-623/17: Privacy International** (kohtujuristi ettepanek – sideandmete säilitamise ja neile juurdepääsu tingimused)
- **C-511/18 ja C-512/18: La Quadrature du Net jt** (kohtujuristi ettepanek – sideandmete säilitamise ja neile juurdepääsu tingimused)
- **C-520/18: Ordre des barreaux francophones et germanophone** (kohtujuristi ettepanek – sideandmete säilitamise ja neile juurdepääsu tingimused)
- **C-746/18: H.K. vs. prokuratuur** (kohtujuristi ettepanek – sideandmete kasutamine kriminaalmenetluses)

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

- **C-29/19: Bundesagentur für Arbeit** (eelotsus – töötushüvitise arvutamine)
- **C-371/18: Sky** (eelotsus – kaubamärgi kehtivus, taotleja pahauskus)
- **C-524/18: Dr. Schwabe** (eelotsus – toidu kohta esitatavad toitumis- ja tervisealased väited)
- **C-457/18: Sloveenia vs. Horvaatia** (liikmesriigi kohustuste rikkumine – Euroopa Kohtu pädevus, kui rikkumist puudutavate väidete aluseks on vahekohtuotsus)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-623/17: Privacy International (kohtujuristi ettepanek – sideandmete säilitamise ja neile juurdepääsu tingimused)

Kohtujuristi ettepanek, 15. jaanuaril 2020

Põhikohtuasja kaebaja Privacy International leiab, et Ühendkuningriigi julgeoleku- ja luureasutused saavad ja kasutavad andmeid selle kohta kes ning millal, kus, kuidas ja kellega telefoni ja internetti kasutab. Kaebaja leidis, et selline massandmete hõive ja kasutamine rikub Euroopa inimõiguste konventsiooni ja on vastuolus ELi õigusega. Seetõttu küsis Ühendkuningriigi kohus, kas ministri korraldusega elektroonilise sidevõrgu operaatorile esitatud nõue anda liikmesriigi julgeoleku- ja luureagentuuridele sidealaseid massandmeid kuulub ELi õiguse ja direktiivi 2002/58 (eraelu puutumatus ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) kohaldamisalasse. Teiseks soovis Ühendkuningriigi kohus teada, kas kohtuasjas Tele2 ja Watson jt esitatud nõuded kuuluvad kohaldamisele sellise ministri korralduse suhtes.

Kohtujurist leidis erinevalt Eestist, et **nende andmete säilitamist, millele järgneb pärast andmete edastamine, võib kvalifitseerida isikuandmete töötlemiseks elektroonilise side teenuste osutajate poolt, mistõttu kuuluvad need toimingud direktiivi 2002/58 kohaldamisalasse.** Riikliku julgeoleku kaalutlused seda järeldust ei muuda, sest vaidlusküsimus ei ole mitte agentuuride tegevuses, mida teostavad riigi julgeoleku tagamiseks enda nimel otse ja oma vahenditega avaliku võimu organid, vaid ettevõtjate valduses olevate andmete säilitamises ja edasises töötlemises. Kuna abiks on vaja eraõiguslikke isikuid, kellele pannakse teatavad kohustused, tähendab see sisenemist liidu õiguse reguleerimisalasse.

Kohtujurist leidis erinevalt Eestist, et õigusnormid, millega kehtestatakse elektroonilise side võrkude pakkujale kohustus esitada liikmesriigi julgeoleku- ja luureagentuuridele sidealaseid massandmeid, **mis eeldavad nende andmete eelnevat üldist ja diferentseerimata kogumist, on vastuolus direktiiviga 2002/58.** Kohtujurist leidis, et kuigi nii andmekategooriaid, mille säilitamist peetakse tingimata vajalikuks, kui ka asjaomaste isikute ringi on keeruline täpselt ja objektiivsete kriteeriumide alusel kindlaks määrata, ei ole see võimatu. Juurdepääsu osas märkis kohtujurist, et **kui lähtuda eeldusest, et ettevõtjad on kogunud andmeid kooskõlas direktiiviga 2002/58, siis tuleb pädevatel asutustel selle teabega tutvuda tingimustel, nagu seda on nõudnud Euroopa Kohus.** Seega tuleb liikmesriigi õigusnormides ette näha materiaali- ja menetlusõiguslikud tingimused, mis reguleerivad riigi pädevate asutuste juurdepääsu säilitatavatele andmetele. Kõnealuste andmetega tutvumise peab toimuma kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelneva kontrolli all.

Lõpuks leidis kohtujurist, kuna käesolevas kohtuasjas vaatluse all olevad õigusnormid on vastuolus ELi õigusega, siis ei ole vaja käsitleda seda, millised tingimused kohtuotsusest Tele2 ja Watson jt kohalduvad, aga juhuks, kui Euroopa Kohus peab sellele vajalikuks vastata, siis peaks ta kinnitama Tele2 ja Watson jt tulenevaid nõudeid.

Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

C-511/18 ja C-512/18: La Quadrature du Net jt (kohtujuristi ettepanek – sideandmete säilitamise ja neile juurdepääsu tingimused)

Kohtujuristi ettepanek, 15. jaanuaril 2020

Conseil d'Etat (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) esitas eelotsusetaotlused, mis taaskord käsitlevad elektrooniliste sideteenuste osutajatele pandud kohustuse säilitada üldiselt ja vahet tegemata liiklus- ja asukohaandmeid ja nendele sideandmetele juurdepääsu tingimuste kooskõla ELi põhiõiguste harta artiklitega 7, 8 ja 11. Conseil d'Etat küsis Euroopa Kohtult, kas riigisisised õigusnormid, millega pannakse elektroonilise side teenuste osutajatele kohustus säilitada üldiselt ja vahet tegemata ühendusandmeid ja andmeid, mis võimaldavad nende teenuseosutajate pakutava sisu loojaid tuvastada, on liidu õigusega kooskõlas. Samuti, kas ühendusandmete kogumise menetluste õigusjärgsus sõltub igal juhul kohustustest asjaomaseid isikuid informeerida ning kas liiklus- ja asukohaandmete kogumine reaalselt, ilma nende säilitamise kohustuseta, on kooskõlas direktiiviga 2002/58 (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv).

Kohtujurist märkis, kuna andmed, mille säilitamist riigisiseste normidega nõutakse, vastavad sisuliselt andmetele, mida Euroopa Kohus analüüsis kohtuotsuses Digital Rights Ireland jt ning Tele2 Sverige ja Watson jt, siis tuleb järeldada, et need riigisisised normid kujutavad endast harta artiklites 7 ja 8 ette nähtud põhiõiguste ulatuslikku riivet, mida tuleb pidada eriti raskeks. Kohtujurist leidis, et Prantsuse õigusnormid väljuvad rangelt vajaliku piiridest ja demokraatlikus ühiskonnas ei saa neid lugeda põhjendatuks nagu nõuavad direktiiv 2002/58 ja harta.

Seega analüüsis kohtujurist, kas Euroopa Kohtu praktikat võib juhul, kui eesmärk, mida see üldine ja vahet tegemata säilitamine teenib, on võitlemine terrorismi vastu, kui mitte ümber kujundada, siis vähemalt nüansseerida. Kohtujurist nentis, et terrorismivastane võitlus ei jäänud kohtuasja Tele2 ja Watson jt argumentidest välja, kuid Euroopa Kohus ei pidanud seoses terrorismivastase võitlusega isikuandmete üldist ja vahet tegemata säilitamist õigeks. Kohtujurist ei usu, et kohtupraktika alahindaks terrorismiohtu, kuna see on eriti raske kuritegevuse vorm, millel on otsene eesmärk hakata vastu riigi võimule ja selle institutsioonid ebastabiilseks muuta või hävitada.

Kuigi praktiliselt kõik liikmesriigid, sh Eesti, viitasid, et osaline ja eristatud isikuandmete säilitamine tekitab tehnilisi raskusi ning veel enam, jätab luureteenistused ilma võimalusest neid andmeid kasutada, leidis kohtujurist, et **terrorismivastast võitlust ei tule käsitleda ainult selle tõhususele mõeldes**. Kindlasti oleks praktilisem ja tõhusam üldiselt ja vahet tegemata säilitada nii palju andmeid, kui elektroonilise side teenuse osutajad kätte saavad, kuid seda küsimust ei saa lahendada mitte praktilise tõhususe, vaid õigusliku tõhususe seisukohast ja õigusriigi kontekstis. **Vahendid ja meetodid peavad vastama õigusriigi nõuetele, mis on eelkõige seada võimule ja jõule õiguslikud piirid ning konkreetselt allutada need õiguskorrale, mille olemasolu mõte ja eesmärk seisneb põhiõiguste kaitses**. Lastes endal minna lihtsalt üksnes tõhususe teed, kaotaks õigusriik staatuse, mis teda eristab, ja võiks äärmuslikel juhtudel ise muutuda kodaniku jaoks ähvardavaks ohuks. **Kuigi nii andmekategooriaid, mille säilitamist peetakse tingimata vajalikuks, kui ka asjaomaste isikute ringi on keeruline täpselt ja**

objektiivsete kriteeriumide alusel kindlaks määrata, ei ole see võimatu. See kindlaksmääramine peab toimuma seadusandlikul teel Euroopa Kohtu praktikas määratud piirides.

Säilitatavatele andmetele juurdepääsuks tuleb liikmesriigi õigusnormides ette näha materiaalse ja menetlusõiguslikud tingimused. Peamine on aga see, et kõnealuste andmetega tutvumine toimub kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelneva kontrolli all. Seega on seal, kuhu abstraktne seaduse otsus ei ulatu, tagatud selle sõltumatu asutuse konkreetne otsus, kes tegutseb samamoodi riigi julgeoleku tagamise ja kodanike põhiõiguste kaitse nimel.

Kohtujurist kinnitas, et säilitatud isikuandmetele juurdepääsuks nõutavaid tingimusi tuleb kohaldada ka liiklus- ja asukohaandmete reaalses kogumises. Ei ole oluline, kas tegemist on säilitatavate andmetega või vahetult (reaalses) saadud andmetega, sest mõlemal juhul saadakse teada isikuandmeid, ilma et oleks tähtsust sellel, kas need on mineviku või praegused andmed.

Viimasena analüüsis kohtujurist asjaomaste isikute teavitamise kohustust. Kohtujuristi hinnangul peab oma õiguste kaitseks kohtusse pöördumise võimalus olema tõhus kõikide jaoks, mis tähendab, et isikul, kelle isikuandmeid on töödeldud, peab olema võimalus selle töötlemise õiguspärasust kohtus vaidlustada ja järelikult tuleb teda sellest töötlemisest teavitada. Igal juhul peab asjaomasel isikul olema võimalik kohtuasja ise algatada, milleks on aga vaja, et talle antaks teada, et tema isikuandmeid on teatud viisil töödeldud. Tema õiguste kaitset ei saa usaldada selle hooleks, et ta saab sellest töötlemisest teada kolmandatelt isikutelt või oma vahenditega. Seega, kui see ei kahjusta uurimiste käiku, mille jaoks on lubatud juurdepääs säilitatavatele andmetele, tuleb andmesubjektile sellest juurdepääsust teatada.

Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

C-520/18: Ordre des barreaux francophones et germanophone (kohtujuristi ettepanek – sideandmete säilitamise ja neile juurdepääsu tingimused)

Kohtujuristi ettepanek, 15. jaanuaril 2020

Põhikohtuasja kaebajad paluvad Belgia elektroonilise side seaduse kehtetuks tunnistamist väites, et see seadus läheb kaugemale sellest, mis on rangelt vajalik, ega näe ette piisavaid kaitsetagatise. Belgia konstitutsioonikohus soovis teada, kas Belgia elektroonilise side seadus, millega on elektroonilise side teenuste operaatoritele ja pakkujatele ette nähtud üldine kohustus säilitada liiklus- ja asukohaandmeid, kui nende eesmärk on riigi julgeoleku, territooriumi ja avaliku julgeoleku kaitse tagamine, aga ka muude kui raskete kuritegude uurimine, avastamine ja menetlemine, on vastuolus direktiiviga 2002/58 (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) ja ELi põhiõiguste hartaga tagatud õigustega. Teiseks küsis Belgia kohus, kas nimetatud õigusnormid on vastuolus ELi õigusega, kui nende eesmärk on eelkõige positiivsete kohustuste täitmine, milleks on kehtestada õiguslik raamistik, mis võimaldab tõhusat kriminaaluurimist ja alaealiste seksuaalse kuritarvitamise eest tõhusat karistamist ning mis võimaldab kuriteo toimepanijat tegelikult tuvastada, kui kasutatakse

elektroonilisi sidevahendeid. Kolmandaks uuris kohus, kas juhul, kui Euroopa Kohus tuvastab, et riigisisised normid ei ole kooskõlas ELi õigusega, võiks ta nende õigusnormide mõju ajutiselt jätkata, et vältida õiguslikku ebakindlust.

Esmalt märkis kohtujurist, et Euroopa Kohus peaks jääma oma põhimõttelise seisukoha juurde: kõikide kasutajate liiklus- ja asukohaandmete üldise ja vahet tegemata säilitamise kohustus rikub eproporsionaalselt harta artiklitega 7, 8 ja 11 kaitstud põhiõigusi. Kohtujurist selgitas, et **andmete säilitamine ja andmetele juurdepääs kujutavad endast kahte eri tüüpi riivet**. Isegi kui andmete säilitamine on selleks, et pädevad asutused võiksid hiljem neid kasutada, **peab kumbki neist riivetest olema põhjendatud eraldi, spetsiifilise analüüsimisega taotletava eesmärgi seisukohast**. Seega leidis kohtujurist erinevalt Eestist, et liikmesriigi süsteemi, mis näeb ette üldise ja vahet tegemata andmete salvestamise, ei saa õigustada sellega, et samas on vastavate õigusnormidega kehtestatud nendele andmetele juurdepääsuks ranged, materiaalsoiguslikud ja menetluslikud nõuded.

Kohtujurist nentis, et andmete valikuline säilitamine võib tekitada mõningaid raskusi, eriti mis puudutab andmete säilitamist kas teatud isikute ringi puhul või kindlas geograafilises piirkonnas. Samas kindlasti **ei tohi välistada võimalust, et leitakse nendel kriteeriumidel põhinevad valikulise andmete säilitamise valemid, mis on nimetatud eesmärkide saavutamiseks kasulikud**. Need valemid, mis vastaksid põhiõiguste kaitsele, tuleb välja töötada seadusandlikul võimul igas liikmesriigis või kogu ELi jaoks. **Kohus määrab kindlaks hartast tulenevad piirid, liikmesriigid teevad vastavad täpsustused, et saavutada tasakaal julgeoleku ja hartaga kaitstud põhiõiguste kaitse vahel**. Tõsi on, et suuremast hulgast säilitatud andmetest tuletatava teabe välja jätmine võib teatud juhtudel võimalike ähvardavate ohtude vastu võitlemist raskendada. Kuid see on hind, mida riigivõimuorganid peavad maksma, et kui nad panevad ise endale kohustuse kaitsta põhiõigusi.

Analüüsides põhiõiguste harta artiklit 4 (piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeld) ja sellest tulenevat riigi positiivset kohustust, leidis kohtujurist, et isegi kui riigi võimuorganite positiivset kohustust tagada laste ja teiste haavatavate isikute kaitse ei saa õiguslike hüvede kaalumisel kõrvale jätta, ei või see ka väljenduda „ülemäärases koormuses“ riigivõimu jaoks ega seda ei või täita seadusi või ülejäänud põhiõigusi eirates. Seega põhiõiguste harta erinevatest artiklitest tulenev õigus riigi kaitsele ja asjaomased riigi positiivsed kohustused ei mõjuta direktiivi 2002/58 tõlgendamist nii, et see takistaks kindlaks teha, kas sideandmete üldine säilitamiskohustus on liidu õigusega vastuolus.

Mis puudutab andmete säilitamist, siis Belgia seadusandjal tuleb oma õiguse kohandamiseks uurida muid õiguskaitsevahendeid, mis kehtestaksid **andmete piiratud säilitamise valemid**. **Need valemid peavad lähtuma põhimõttest, et säilitada tuleb ainult minimaalne tingimata vajalik hulk andmeid, olenevalt riskist või ähvardavast ohust, ja piiratud aja jooksul, mis sõltub salvestatud teabe laadist**. Igal juhul ei või andmete säilitamine anda täpset ülevaadet asjaomaste isikute eraelust, harjumustest, käitumisest või sotsiaalsetest suhetest.

Mis puudutab säilitatud andmetele juurdepääsu, siis kohtujuristi arvates kohtuotsuses Tele2 ja Watson jt märgitud tingimused on jätkuvalt asjakohased ka andmetele juurdepääsu puhul: riigisisestes õigusnormides tuleb ette näha materiaal- ja menetlusõiguslikud nõuded, mille korral saavad pädevad asutused juurdepääsu säilitatavatele andmetele. Selle hindamine jääb siiski eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesandeks, kusjuures arvesse peab võtma seda, et pädeval ametiasutusel oleks kohustus asjaomaseid isikuid teavitada ning riive tugevuse ja uuritava süüteo vahel peab olema seos.

Vastusena kolmandale küsimusele meenutas kohtujurist, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib ainult Euroopa Kohus erandlikel juhtudel ja õiguskindlusest tulenevatel ülekaalukatel põhjustel ajutiselt peatada välistava mõju, mis on liidu õiguse sättel sellega vastuolus oleva riigisisese õiguse suhtes. **Samas liikmesriigi kohtul võib olla erandkorras lubatud kohaldada oma riigisisese õiguse sätet, mis võimaldab säilitada sellise õigusakti teatava mõju, kui seda õigustavad ülekaalukad kaalutlused, mis on seotud avalikku või riigi julgeolekut ähvardavate ohtudega, millega ei ole võimalik toime tulla muude vahenditega ja alternatiivsete lahendustega.** Selline mõju säilitamine võib kesta ainult nii kaua, kui on liidu õigusega vastuolu korrigeerimiseks rangelt vajalik.

Seega kokkuvõtteks leidis kohtujurist erinevalt Eestist, et elektroonilise side teenuste operaatoritele ja teenuseosutajatele pandud kohustus säilitada üldiselt ja vahet tegemata kõikide abonentide ja kasutajate liiklus- ja asukoohaandmed kõikide elektroonilise side vahendite kohta, on vastuolus direktiiviga 2002/58 koostoimes põhiõiguste harta artiklitega 7, 8, 11 ja artikli 52 lõikega 1. Seda ei muuda säilitamiskohustuse eesmärk asjaolu, et juurdepääs säilitatavatele andmetele on ette nähtud täpselt kindlaksmääratud tagatistega.

Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

C-746/18: H.K. vs. prokuratuur (kohtujuristi ettepanek – sideandmete kasutamine kriminaalmenetluses)

Kohtujuristi ettepanek, 21. jaanuaril 2020

H.K.-d süüdistati mitmes erinevas süüteoos. Süütegude tuvastamisel tugineti protokollidele, mis olid koostatud mh elektroonilise side teenuste osutamise raames kogutud isikuandmete alusel. Protokollid sisaldasid süüdistatava kohta sideettevõtjatelt saadud andmeid, mis hõlmasid peaaegu aastast perioodi. Eesti Riigikohus soovis oma kahe esimese küsimusega teada, kui rasket riivet kujutab endast põhikohtuasjas kõne all oleva kriminaalmenetluse raames andmetele antud juurdepääs – täpsemalt, kas direktiivi 2002/58 (eraelu puutumatus ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) koostoimes EL põhiõiguste hartaga tuleb tõlgendada nii, et nende kriteeriumide hulka, mis võimaldavad hinnata selle põhiõiguste riive raskust, mida kujutab endast riigi pädevate asutuste juurdepääs isikuandmetele, kuuluvad asjaomaste andmete liigid ja selle ajavahemiku kestus, mille kohta juurdepääsu taotletakse. Lisaks soovis Riigikohus vastust küsimusele, kas prokuratuur on käsitatav „sõltumatu“ haldusasutusena Euroopa Kohtu otsuse Tele2 Sverige ja Watson jt tähenduses.

Kohtujurist leidis, et lisaks asjaomastele andmeliikidele omab riive raskuse hindamisel tähtsust ka ajavahemiku kestus, mille kohta on andmetele juurdepääs. Just nende kahe aspekti koosmõju võimaldab hinnata riive raskust. **Igal juhtumil peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama, kas andmed, millele juurdepääsuks anti luba, võimaldasid vastavalt nende laadile ja selle ajavahemiku kestusele, mille kohta juurdepääs anti, teha puudutatud isikute eraelu kohta täpseid järeldusi.** Kui see on nii, tuleks riive kvalifitseerida „raskeks“ ning seega saaks seda põhjendada kuritegude ennetamisel, uurimisel, avastamisel ja menetlemisel üksnes võitlusega sellise kuritegevuse vastu, mida tuleb samuti pidada „raskeks“. Samas märkis kohtujurist sarnaselt Eestiga, et mõiste „raske kuritegu“ määratlus tuleb jätta liikmesriikide otsustada.

Kohtujurist leidis erinevalt Eestist, et prokuratuuri ei saa pidada sõltumatuks haldusasutuseks, kes teostab sideandmetele juurdepääsuks vajalikke eelnevat kontrolli. Kohtujurist nõustus, et Eesti õigusnormides on olemas tagatised selleks, et prokuratuur tegutseks oma ülesannete täitmisel erapooletult. **Sellegipoolest nõrgendab erapooletuse tagatise asjaolu, et prokuratuur on samal ajal asutus**, kes võib isikute suhtes kriminaalmenetlust läbi viia ning seejärel esindada võimalikus kohtumenetluses riiklikku süüdistust. Nende ülesannete tõttu on prokuratuuril tõendamiskohustus, mis võib süüteo kahtlustatavate isikute silmis olla vastuolus selle asutuse pädevusega teostada neutraalselt ja objektiivselt kontrolli selle üle, kas andmetele juurdepääs on proportsionaalne. Kohtujuristi hinnangul ei saa „sõltumatu“ haldusasutuse eelneva kontrolli puudumist korvata kohtuliku kontrolliga, mis võidakse teha pärast seda, kui juurdepääsuks on luba antud.

Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

C-29/19: Bundesagentur für Arbeit (eelotsus – töötushüvitise arvutamine)

Euroopa Kohtu otsus, 23. jaanuaril 2020

ZP on Saksamaal elav Saksamaa kodanik, kes töötas 01.07.1990 kuni 31.10.2014 Šveitsis piirialatöötajana. Alates 1.11.2014 kuni 24.11.2014 töötas ta Saksamaal ja pärast seda jäi töötuks. Viimane töötasu maksti talle välja detsembris 2014. ZP-le määrati 2015. aastal töötushüvitis lähtudes arvestuslikust eeldatavast töötasust, st ei võetud aluseks kaebaja Šveitsis töötamise eest saadud töötasu ega ka 2014. aasta novembri eest Saksamaal töötamise eest 2014. aasta detsembris saadud töötasu.

Saksamaa kõrgeim sotsiaalkohus esitas eelotsusetaotluse, milles küsis Euroopa Kohtult esiteks, kas määrusega 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta) on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt küll arvutatakse töötushüvitisi varasema töötasu põhjal, kuid mille kohaselt siis, kui asjaomasele isikule on makstud tema viimase töötamise eest töötasu lühemat aega, kui nendes õigusnormides ette nähtud arvestusperiood, selleks et teha kindlaks töötushüvitiste arvutamise aluseks võetav töötasu, ei ole lubatud võtta arvesse asjaomase isiku poolt selle töötamise eest saadud töötasu. Teiseks, kas sama määrusega on vastuolus õigusnormid, mille kohaselt küll arvutatakse töötushüvitisi varasema töötasu põhjal, kuid mille kohaselt siis, kui asjaomase isiku poolt tema viimase töötamise eest saadud töötasu on arvestatud ja välja makstud alles pärast töösuhte lõppemist, ei ole lubatud võtta arvesse asjaomase isiku poolt selle töötamise eest saadud töötasu.

Euroopa Kohus selgitas alustuseks, et määrusest 883/2004 selgub üheselt mõistetavalt, **kui liikmesriigi õigusnormide kohaselt arvutatakse hüvitisi varasema töötasu põhjal, tuleb võtta arvesse üksnes töötasu, mida asjaomane isik sai viimasel töötamisel**, ning kui selles on ette nähtud ja kindlaks määratud arvestusperiood selle töötasu kindlaks määramiseks, mille põhjal hüvitised arvutatakse, **peab see arvestusperiood hõlmama töötamisperioode, mis on täitunud**

nii nimetatud õigusnormide kui ka teiste liikmesriikide õigusnormide alusel. Sellise regulatsiooni eesmärk on vältida seda, et töötajat, kes on kasutanud õigust vabalt liikuda, koheldakse ilma objektiivse põhjendusega ebasoodsamalt kui töötajat, kes on töötanud ainult ühes liikmesriigis. Seega liikmesriigi õigusnormid, mille kohaldamisel selleks, et teha kindlaks, kas nendes sätestatud arvestusperiood on täitunud, võetakse arvesse üksnes töötamisperioode selles liikmesriigis, jättes välja teise liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud töötamisperioodid, on vastuolus määrusega 883/2004.

Vastates teisele küsimusele järeldas kohus, et **kuupäeval, millal töötasu asjaomasele isikule makstakse, ei ole mingit mõju sellise eesmärgi täitmisele, milleks on asjaomasele isikule nende hüvitiste tagamine, mis võtavad nii palju kui võimalik arvesse töötajate ja eelkõige töötasu, mida ta sai viimase töökoha liikmesriigi õigusaktide alusel.** Seetõttu on määrusega vastuolus need õigusnormid, mille kohaselt siis, kui asjaomase isiku poolt tema viimase nende õigusnormide alusel töötamise eest saadud töötasu on arvestatud ja välja makstud alles pärast töösuhte lõppemist, ei ole lubatud võtta arvesse asjaomase isiku poolt selle töötamise eest saadud töötasu.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-371/18: Sky (eelotsus – kaubamärgi kehtivus, taotleja pahausksus)

Euroopa Kohtu otsus, 29. jaanuaril 2020

Põhikohtuasjas esitas Sky hagi SkyKick vastu kaubamärkidest tulenevate õiguste rikkumise tuvastamiseks. SkyKick esitas vastuhagi nõudega tunnistada Sky kaubamärk kehtetuks, kuna Sky kaubamärgid on registreeritud kaupade ja teenuste jaoks, mida ei ole piisavalt selgelt ja täpselt määratletud. Ühendkuningriigi kohus esitas Euroopa Kohtule mitu küsimust, eelkõige kas EL kaubamärgi või liikmesriigis registreeritud kaubamärgi võib tunnistada täielikult või osaliselt kehtetuks selle alusel, et kõik või mõned kaupade ja teenuste määratlused ei ole piisavalt selged ja täpsed. Samuti küsis Ühendkuningriigi kohus, kas kaubamärgitaotluse esitamine ilma igasuguse kavatsusega kasutada seda kaubamärki registreeringuga hõlmatud kaupade ja teenuste jaoks kujutab endast pahauskselt tegutsemist ning kui selline kavatsus puudub ainult teatud kaupade või teenuste puhul, siis kas see kaubamärk on kehtetu ainult nende kaupade või teenuste osas.

Euroopa Kohus nentis, et asjassepuutuvad kaubamärgid kuuluvad direktiivi 89/104 (kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta) ja määruse 40/94 (ühenduse kaubamärgi kohta) kohaldamisalasse ning kumbki õigusakt ei sisalda kaubamärgi kehtetuks tunnistamise põhjuste hulgas ühenduse kaubamärgi registreeringuga hõlmatud kaupade või teenuste tähistamiseks kasutatud selguse ja täpsuse puudumist. Selguse ja täpsuse puudumine ei kujuta endast ka absoluutset kehtetuse põhjust ning selguse ja täpsuse puudumist ei saa pidada ka avaliku korraga vastuolus olevaks. **Seetõttu ei või EL kaubamärki või riigisisest kaubamärki tunnistada täielikult või osaliselt kehtetuks põhjusel, et kaubamärgi registreeringuga hõlmatud kaupade ja teenuste tähistamiseks kasutatud terminid ei ole selged ja täpsed.**

Järgnevalt märkis kohus, et kaubamärgi võib kehtetuks tunnistada, kui taotleja tegutses kaubamärgitaotlust esitades pahauskselt. Kaubamärgi registreerimine võib ilma, et taotlejal

oleks kavatsust seda registreeringuga hõlmatud kaupade ja teenuste puhul kasutada, kujutada endast pahauskset tegutsemist siis, kui kaubamärgitaotlus on määruse 40/94 ja direktiivi 89/104 eesmärkide seisukohalt põhjendamata. Sellise pahausksusega on siiski selgelt tegemist vaid siis, kui objektiivsed ja ühtelangevad tõendid osutavad, et asjaomase kaubamärgi registreerimise taotluse esitamise kuupäeval oli selle taotleja kavatsus kas kahjustada kolmandate isikute huve viisil, mis ei ole kooskõlas ausa tavaga, või isegi konkreetset kolmandat isikut silmas pidamata omandada ainuõigus muul eesmärgil kui seoses kaubamärgi ülesannetega. Kohus leidis ka, kui kehtetuks tunnistamise põhjus puudutab ainult registreerimistaotluses nimetatud teatud kaupu või teenuseid, tuleb kaubamärk tunnistada kehtetuks üksnes nende kaupade või teenuste osas.

Viimaseks sedastas kohus, et direktiiviga ei saa pidada vastuolus olevaks riigisisest õigusnormi, mille kohaselt peab riigisisese kaubamärgi taotleja pelgalt kaubamärgi registreerimisega seotud menetlusnõude alusel kinnitama, et seda kaubamärki kasutatakse registreerimistaotlusega hõlmatud kaupade ja teenuste jaoks või et tal on heauskne kavatsus seda sel eesmärgil kasutada. Kuigi sellise kinnitamiskohustuse rikkumine võib olla tõendiks kaubamärgi taotluse esitamise ajal taotleja võimaliku pahausksuse kohta, ei saa selline rikkumine siiski olla asjaomase kaubamärgi kehtetuks tunnistamise põhjus.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-524/18: Dr. Schwabe (eelotsus – toidu kohta esitatavad toitumis- ja tervisealased väited)

Euroopa Kohtu otsus, 30. jaanuaril 2020

Dr. Schwabe esitas kaebuse Queisser Pharma vastu, kuna viimase turustatava toidulisandi pakend on kaebaja väitel tarbijale eksitav. Nimelt on toidulisandi pakendi esiküljel üldised tervisealased väited, mis on erineva kuju, värvi ja kirjatüübiga, ja pakendi tagaküljel konkreetset väidet, kuid üldiste ja konkreetsete väidete vahel puudub tarbijale selgelt arusaadav seos. Saksamaa kõrgeim üldkohus esitas Euroopa Kohtule kaks küsimust, mis puudutavad määruse 1924/2006 (toidu kohta esitatavate toitumis- ja tervisealaste väidete kohta) tõlgendamist.

Esimese küsimusega soovis Saksamaa kohus teada, kas määrusega 1924/2006 esitatud nõue on täidetud juhul, kui toidulisandi pakendi esiküljel on viide toidu üldisele, mittespetsiifilistele tervisealastele seotud eelistele, samas kui selle viitega kaasnema pidav konkreetne tervisealane väide on hoopis selle pakendi tagaküljel ning neid kahte ei seo ükski sõnaselge viide.

Euroopa Kohus sedastas kõigepealt, et viiteid toidu üldistele, mittespetsiifilistele tervisealastele seotud eelistele võib teha üksnes “koos” konkreetse tervisealase väitega. Kohus järeldas, et “koos esitamise” nõuet tähendab, et selle sättega nõutakse mitte ainult seda, et konkreetne tervisealane väide täpsustaks üldiselt sõnastatud tervisealast väidet, vaid ka seda, et nende kahe väite paiknemine toote pakendil võimaldaks piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelikul ja arukal keskmisel tarbijal mõista seost nimetatud väidete vahel. Seega hõlmab see väidete nii sisulist kui ka visuaalset mõõdet. Visuaalset mõõdet tuleb mõista nii, kuidas keskmine tarbija üldiste, mittespetsiifilistele tervisealastele seotud eeliste viite ja konkreetse tervisealase väite vahelist visuaalset seost vahetult tajub. See põhimõtteliselt eeldab selle viite ja väite vahelist ruumilist või vahetut lähedust. Samas erijuhtumil, kui need väited ei saa kas

siis oma arvukuse või pikkuse tõttu paikneda täies ulatuses pakendi samal küljel, siis otsese visuaalse seose nõue võib olla täidetud sõnaselge, näiteks tärniga viite abil, kui see tagab tarbija jaoks selgelt ja täiesti arusaadavalt selle, et terviseväidete ja eeliseid puudutava viite sisu teineteisele ruumilises plaanis vastaks. Seega leidis kohus, et määrusest 1924/2006 tulenev nõue ei ole täidetud juhul, kui toidulisandi pakendi esiküljel on viide toitaine või toidu üldistele tervisega seotud eelistele, samas kui selle viitega kaasnema pidav konkreetne tervisealane väide on hoopis selle pakendi tagaküljel ja neid kahte ei seo ükski sõnaselge, näiteks tärniga viide.

Teiseks soovis eelotsuse esitanud kohus teada, kas viiteid toitaine või toidu üldistele, mittespetsiifilistele eelistele seoses üldise hea tervisega ja tervisega seotud heaoluga tuleb põhjendada teaduslike tõenditega määruse 1924/2006 tähenduses. Kohus leidis, et määruse kohaselt on toitumis- ja tervisealaste väidete kasutamine lubatud ainult siis, kui toitainel on üldtunnustatud teaduslike andmete põhjal tõendatud kasulik toitumisalane või füsioloogiline mõju. Seega tervisealased väited peavad põhinema teaduslikel tõenditel. Sellega seoses piisab, kui need viited on esitatud koos konkreetsete tervisealaste väidetega, mis on loetletud selle määruse artiklis 13 või artiklis 14 viidatud nimekirjades.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-457/18: Sloveenia vs. Horvaatia (liikmesriigi kohustuste rikkumine – Euroopa Kohtu pädevus, kui rikkumist puudutavate väidete aluseks on vahekohtuotsus)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 31. jaanuaril 2020

Sloveenia ja Horvaatia on püüdnud oma maismaa- ja merepiiri kindlaks määrata juba aastast 1992. Vahepeal on mõlemad saanud ELi liikmeteks. 2009 sõlmisid nad vahekohtu kokkuleppe, millega võtsid kohustuse alluda selleks moodustatud vahekohtu otsusele. Menetlus vahekohtus algas 2013, kuid 2015 soovis Horvaatia vahekohtu kokkuleppe lõpetada, sest tema hinnangul oli Sloveenia menetluse erapooletust ja usaldusväärstust pöördumatult kahjustanud. Pärast seda asendas vahekohus usalduse kaotanud liikmed ning tegi mõlemale poolele ettepaneku esitada uued nõuded ja suulised seisukohad. Horvaatia edasises menetluses ei osalenud. Vahekohus tegi 2017 lõpliku vahekohtuotsuse, milles määras kindlaks kahe riigi vahelise maismaa- ja merepiiri, ent mille kehtivust ja igasugust siduvat mõju Horvaatia eitab. Seejärel algatas Sloveenia ELTL artikli 259 alusel menetluse, esitades kaebuse Euroopa Komisjonile, aga kuna komisjon ei esitanud põhjendatud arvamust, siis Sloveenia pöördus Euroopa Kohtusse hagiga, milles palus tuvastada, et Horvaatia on rikkunud ELi õigust: õigusriigi ja lojaalse koostöö põhimõtteid ning tervet hulka teisese õiguse norme.

Kõigepealt viitas Euroopa Kohus varasemale kohtupraktikale ja märkis, et Euroopa Kohtu pädevuses ei ole kohustuste rikkumise menetluse raames tõlgendada liikmesriikide vahel sõlmitud rahvusvahelist lepingut, mille sisu ning sellest tulenevad kohustused ei lange ELi õiguse kohaldamisalasse. Samuti ei kuulu kohtu pädevusse sellisest rahvusvahelisest lepingust tulenevate EL õiguse rikkumiste lahendamine, kui need rikkumised on pelgalt aktsessorset laadi.

Seejärel hindas kohus Sloveenia esitatud etteheiteid ja leidis, et esmast õigust puudutavad etteheited tulenevad sellest, et Horvaatia ei täida vahekohtu kokkulepet ja selle alusel tehtud vahekohtuotsust. Ka teisese õigusest tulenevad etteheited põhinevad eeldusel, et maismaa- ja merepiir on Sloveenia ja Horvaatia vahel kokku lepitud rahvusvahelise õiguse alusel, täpsemalt vahekohtu otsuse alusel. Selle, et Horvaatia ei tunnusta vahekohtuotsust, tagajärjeks on ELi teisese õiguse rikkumine.

Kuna vahekohtuotsuse tegi rahvusvahelise õiguse alusel loodud vahekohus, siis selle sisu ei kuulu ELi pädevusse ELTL artiklite 3 kuni 6 kohaselt ning EL ei ole selle lepingu pooleks. EL küll vahendas heast tahtest kokkuleppe sõlmimist poolte vahel ning ELi Nõukogu eesistuja kirjutas sellele alla kui tunnistaja. Samuti on olemas seos ühelt poolt vahekohtu kokkuleppe ja selle alusel tehtud vahekohtu otsuse ning teiselt poolt Horvaatia ELi ühinemisprotsessiga. Samas need asjaolud ei ole piisavad, et vahekohtu kokkulepet ja vahekohtuotsust pidada ELi õiguse osaks. Seetõttu järeldas kohus, et ELi õiguse rikkumise etteheited on pelgalt aktsessorset laadi selle suhtes, et Horvaatia ei täida vahekohtukokkuleppes tulenevaid kohustusi. **Kuna liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi raames kuulub Euroopa Kohtu pädevusse otsustamine vaid selle üle, kas liikmesriigi tegevus rikub liidu õigust, ei ole tema pädevuses käsitleda vahekohtukokkuleppe ja vahekohtuotsuse rikkumisest tulenevaid etteheiteid, mis on tegelikult aluseks kõikidele Sloveenia väidetavatele EL õigusest tulenevate kohustuste rikkumistele.**

Lõpetuseks märkis kohus, et järeldus, et kohtul puudub pädevus seda hagi lahendada, ei tohi kahtluse alla seada ELL artikli 4 lõike 3 lojaalse koostöö põhimõtet, millest lähtuvalt peavad pooled püüdma jõudma lõpliku õigusliku lahenduseni, mis oleks kooskõlas rahvusvahelise õigusega ja mis tagaks tõhusa ELi õiguse kohaldamise. Seetõttu peavad pooled lahendama omavahelise vaidluse kasutades selleks asjakohaseid võimalusi, mille hulka kuulub ka ELTL artikli 273 kohane liikmesriikide vaheline vaidluse lahendamine, kui see antakse kohtusse poolte erikokkuleppe alusel.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#) (inglise keeles).

Tegemist on mitteameetliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).